

Mišljenje Europskog gospodarskog i socijalnog odbora o temi „Digitalni jaz među spolovima”**(Razmatračko mišljenje na zahtjev Europskog parlamenta)**

(2018/C 440/06)

Izjaviteljica: **Giulia BARBUCCI**

Razmatračko mišljenje na zahtjev Europskog parlamenta:	dopis od 19.4.2018.
Pravni temelj:	članak 304. Ugovora o funkcioniranju Europske unije
Nadležna stručna skupina:	Stručna skupina za zapošljavanje, socijalna pitanja i građanstvo
Datum usvajanja u Stručnoj skupini:	19.7.2018.
Datum usvajanja na plenarnom zasjedanju:	19.9.2018.
Plenarno zasjedanje br.:	537
Rezultat glasovanja (za/protiv/suzdržani):	176/2/6

1. Zaključci i preporuke

1.1. Postoji više uzroka za digitalni jaz među spolovima i stoga se mjere moraju primijeniti na razna područja: sustav obrazovanja od djetinjstva do odrasle dobi, tržište rada, ravnotežu između poslovnog i privatnog života, javne usluge i digitalnu podjelu općenito. Preporučuje se primjena **multidisciplinarnog pristupa** koji objedinjuje različite aspekte inovacija (tehnološki, socijalni, kulturni itd.).

1.2. Digitalna podjela među spolovima nije samo tehnološko pitanje, ona je i gospodarsko, socijalno i kulturno pitanje koje treba rješavati višerazinskim i holističkim politikama kako bi se problem neravnopravnosti među spolovima riješio u njegovim najdubljim socijalnim i kulturnim korijenima.

1.3. Važno je poduzeti mjere kako bi se povećao broj **žena u području STEM-a** s obzirom na to da se time mogu poboljšati uvjeti u drugim sektorima, kao i u cjelokupnom gospodarstvu i društvu. Istodobno je ključno da se prepozna sve veća važnost obrazovanja povezanog s IKT-om, kao i važnost horizontalnih, poduzetničkih, digitalnih i **mekih vještina** (poput empatije, kreativnosti i rješavanja složenih problema) u digitalnom dobu u svim sektorima. Interdisciplinarno obrazovanje i vještine usmjerene na čovjeka bit će od ključne važnosti, zbog čega se u obrazovanju ti aspekti trebaju uzeti u obzir.

1.4. Ključno je osigurati digitalnu pismenost i obrazovanje za sve, s posebnim naglaskom na djevojčice kako bi se digitalni jaz među spolovima suzbio u korijenu. Više ženskih **uzora** u području digitalnih tehnologija od presudne je važnosti za prevladavanje stereotipa.

1.5. Potrebno je potaknuti sudjelovanje žena na radnim mjestima u tehničkim područjima i na vodećim položajima kako bi se prevladale obrazovne i profesionalne prepreke i stereotipi te osiguralo cjeloživotno digitalno učenje s ciljem sprečavanja isključivanja žena iz tržišta rada.

- 1.6. Učiteljima i voditeljima osposobljavanja trebalo bi pružiti odgovarajuće alate za primjenu IKT-a na svim razinama za podučavanje, promicanje demokracije kao i uključivije i prilagođenije sustave obrazovanja i osposobljavanja.
- 1.7. Kako bi se spriječila spirala feminizacije siromaštva, potrebno je zajamčiti pravedne radne uvjete i socijalnu zaštitu ⁽¹⁾. To posebice vrijedi za takozvanu „ekonomiju honorarnih poslova” (eng. *gig economy*) ⁽²⁾. Socijalni dijalog i kolektivno pregovaranje imaju u tom pogledu ključnu ulogu.
- 1.8. Prisutnost žena na radnim mjestima razvojnih programera u IKT-u mogla bi pomoći da se prevladaju rodne predrasude koje mogu biti prisutne u oblikovanju određene tehnologije.
- 1.9. Potrebno je podupirati žene poduzetnice, uklanjajući prepreke za pristup žena samozapošljavanju i poboljšavajući pristup mjerama socijalne zaštite te njezinu kvalitetu ⁽³⁾.
- 1.10. Potrebno je nadzirati „pametni rad” i rad na daljinu kako bi se izbjegli rizici od brisanja granica između skrbi, rada i privatnog života.
- 1.11. Važno je poboljšati sudjelovanje **žena s invaliditetom** na tržištu rada uz provedbu Konvencije UN-a o pravima osoba s invaliditetom (UNCRPD) ⁽⁴⁾.
- 1.12. Digitalizacija javnog sektora predstavlja veliku priliku da se olakša sudjelovanje žena na tržištu rada i da se pomogne ženama s obvezama skrbi, kao i da se prevladaju prepreke povezane s birokracijom i pristupom javnim uslugama.
- 1.13. Važno je pozabaviti se **rodnim stereotipima**: to pitanje treba uzeti u obzir u svim politikama i u svim područjima te bi ga trebalo rješavati u njegovim najdubljim socijalnim i kulturnim korijenima.
- 1.14. Jedna od glavnih prepreka s kojima se žene suočavaju u sudjelovanju u aktivnostima na internetu i društvenim mrežama jest **kiberzlostavljanje**. Potrebno je ratificirati i primijeniti **Istanbulsku konvenciju** o sprečavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u obitelji.
- 1.15. Sve politike na nacionalnoj, europskoj i međunarodnoj razini trebale bi uzimati u obzir diskriminaciju nad ženama u digitalnom području, koja također negativno utječe na gospodarstvo i društvo općenito.
- 1.16. Prilikom oblikovanja javnih politika u obzir je potrebno uzeti rodnu perspektivu (uključivanje načela jednakosti spolova). U tom pogledu korisni alati mogu biti **uzimanje u obzir rodne dimenzije prilikom izrade proračuna i općenito uključivanje načela jednakosti spolova**.
- 1.17. EGSO poziva Europsku komisiju na jačanje **radne skupine „Žene u digitalnom dobu”** i inicijative **„Digital4Her”**. Važno je stvoriti i razvijati europske mreže za žene u području digitalnih tehnologija kojima se promiče sudjelovanje djevojaka i žena u studijima i karijerama u području digitalnih tehnologija diljem EU-a.
- 1.18. Europska komisija trebala bi preporučiti da zemlje EU-a postave nacionalne ciljeve i pokazatelje za praćenje stanja (godišnji pregled stanja). Poboljšanje ili pogoršanje također treba mjeriti putem istraživanja koje provodi Europski institut za jednakost spolova. **Preporuke za pojedinu zemlju** u ovom području mogle bi se uputiti državama članicama u okviru postupka **europskog semestra**.

⁽¹⁾ SOC/581 – Mišljenje EGSO-a „Pristup socijalnoj zaštiti” (vidjeti stranicu 135. ovoga Službenog lista).

⁽²⁾ *The Social Protection of Workers in the Platform Economy* („Socijalna zaštita radnika u gospodarstvu platformi”), Europski parlament, 7.12.2017.

⁽³⁾ SL C 173, 31.5.2017., str. 45.

⁽⁴⁾ Mišljenje EGSO-a „Položaj žena s invaliditetom” (SL C 367, 10.8.2018., str. 20.).

1.19. Socijalni partneri na odgovarajućim razinama posvećeni su poboljšanju ravnopravnosti spolova u obrazovanju i na tržištu rada i u tome imaju ključnu ulogu kako bi se riješio digitalni jaz među spolovima. Posebno je uloga kolektivnog pregovaranja ključna u cjeloživotnom učenju i na tržištu rada, u borbi protiv rodnih uloga, promicanju uloge žena u odlučivanju i u različitim tijelima, podupiranju ravnoteže između poslovnog i privatnog života i borbi protiv razlike u plaćama između spolova ⁽⁵⁾.

1.20. EGSO preporučuje da Europski parlament podrži te preporuke za sljedeći saziv Europskog parlamenta jer je ta tema temelj za budući razvoj Europe.

2. Uvod

2.1. Neravnopravnost spolova

2.1.1. U svojem govoru u Europskom parlamentu o političkim prioritetima Europske komisije Jean-Claude Juncker izjavio je da u Europskoj uniji ne bi smjelo biti **diskriminacije**, zbog čega je područje pravosuđa i temeljnih prava jedno od deset političkih prioriteta u radu Komisije. **Ravnopravnost spolova** dio je tog područja, iako Povelja o temeljnim pravima već ima važnu ulogu u tom području, propisujući da „ravnopravnost žena i muškaraca mora biti osigurana u svim područjima, uključujući zapošljavanje, rad i plaću” ⁽⁶⁾. Mariya Gabriel, povjerenica za digitalno gospodarstvo i društvo, nedavno je opisala mjere u okviru svoje strategije za olakšavanje povećanja sudjelovanja žena u digitalnom sektoru. Stoga je potrebno osigurati mjere praćenja za izjavu **Digital4Her** koju su potpisala informatička poduzeća, a koja je usmjerena na stvaranje uključive i rodno ujednačene radne kulture i okružja.

2.1.2. Žene su i dalje diskriminirane na tržištu rada i u društvu općenito. **Indeks ravnopravnosti spolova**, kojim se mjeri nejednakost u pogledu rada, vremena, novca, znanja, moći, nasilja i zdravlja, pokazuje da je napredak u tim područjima spor: indeks se sa 62 boda u 2005. povećao na 65 bodova u 2012. i 66,2 bodova u 2017 ⁽⁷⁾. Postoji više uzroka za tu diskriminaciju. Kako bi se prevladale neravnoteže koje proizlaze iz diskriminacije, prvo poglavlje **europskog stupa socijalnih prava** bavi se jednakim mogućnostima i pristupom tržištu rada, uvažavajući činjenicu da su ravnopravnost spolova i jednake mogućnosti područja u kojima je diskriminacija češća.

2.1.3. **Digitalni jaz među spolovima** oblik je diskriminacije koja pogađa žene te koji će vjerojatno biti nepodnošljiva prepreka za sudjelovanje žena na europskoj i globalnoj razini. On usporava rast europskog gospodarstva budućnosti koje karakterizira digitalizacija. Danas se 68 % muškaraca i 62 % žena redovito služi osobnim računalom i internetom, 33 % muškaraca i 18 % žena instalira softver na svoje uređaje, 47 % muškaraca i 35 % žena koristi se uslugama internetskog bankarstva itd ⁽⁸⁾. Pored toga, usprkos tome što predstavljaju više od polovice osoba sa završenim visokim obrazovanjem, žene su i dalje nedovoljno zastupljene na kolegijima iz znanosti i IKT-a (informatijske i komunikacijske tehnologije): one predstavljaju oko jedne trećine ukupnih zaposlenika u tom sektoru, u različitim postotcima ovisno o određenom radnom mjestu (8 % na radnim mjestima računalnih programera, 54 % na nižim radnim mjestima među računalnim operaterima). Cilj je ovog mišljenja pružiti preporuke i prijedloge kako bi se **prevladale neravnoteže u odnosu na sustav obrazovanja i tržište rada**.

2.1.4. Žene se također suočavaju s poteškoćama na internetu uzrokovanim **kiberzlostavljanjem: uznemiravanje na internetu** puno više je usmjereno na djevojčice (prema podacima EIGE-a, s problemom uznemiravanja na internetu suočeno je 51 % žena i 42 % muškaraca) ⁽⁹⁾. Potrebno je ratificirati i primijeniti **Istanbulsku konvenciju** o sprečavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u obitelji.

⁽⁵⁾ A Toolkit for Gender Equality in Practice („Skup alata za ravnopravnost spolova u praksi”) koji su razvili europski socijalni partneri ETUC, BusinessEurope, CEEP i UEAPME.

⁽⁶⁾ Glava III., članak 23.

⁽⁷⁾ EIGE, Izvještaj o indeksu ravnopravnosti spolova za 2017.

⁽⁸⁾ Vidjeti: Rezolucija Europskog parlamenta, 17. travnja 2018.

⁽⁹⁾ EIGE, *Youth, digitalisation and gender equality: opportunities and risks of digital technologies for girls and boys* („Mladi, digitalizacija i ravnopravnost spolova: prilike i rizici digitalnih tehnologije za djevojke i dječake”), 2018. (predstojeće).

2.2. Digitalizacija i digitalne podjele

2.2.1. Digitalizacija nije samo tehnološki, već i gospodarski, društveni i kulturni proces.

2.2.2. Prema studiji Europske komisije ⁽¹⁰⁾, digitalizacija može doprinijeti BDP-u EU-a s 415 milijardi EUR godišnje, a veći broj žena na radnim mjestima u digitalnom sektoru mogao bi povećati BDP EU-a za 16 milijardi EUR. Istodobno se poduzeća suočavaju s teškoćama u zapošljavanju stručnjaka u području IKT-a, što znači da postoje mogućnosti za zapošljavanje i bolje obrazovanje u digitalnom području.

2.2.3. Digitalna podjela ne uključuje samo ograničen pristup internetskoj vezi, nego i nedostatak osnovnih vještina potrebnih za uporabu IKT alata. Jedan od aspekata digitalnog jaza je **digitalni jaz među spolovima**. Prema podacima Međunarodne telekomunikacijske unije razvrstanim prema spolu i prikupljenima za 91 gospodarstvo, u 2017. ukupni prodor interneta bio je 44,9 % za žene u usporedbi s 50,9 % za muškarce. Prema podacima Eurostata, u 2017. 71 % žena imalo je svakodnevni pristup internetu u usporedbi s 74 % muškaraca, dok je 49 % žena koristilo internetsko bankarstvo u uspoređi s 54 % muškaraca ⁽¹¹⁾. To pitanje važno je promotriti i iz perspektive tržišta rada jer se digitalizacija tiče svih radnika, kao i sa stajališta korisnika jer tehnologijom se koriste svi.

2.2.4. Često se digitalna podjela isprepliće s drugim vrstama diskriminacije koje pogađaju pripadnike etničkih manjina, osobe koje žive u ruralnim područjima, imigrante, osobe s invaliditetom, siromašne itd. Tehnologija može pomoći u prevladavanju tih prepreka, čineći svijet uključivijim, ali ih ona isto tako može naglasiti ako taj proces ne pokreću socijalni akteri.

2.2.5. Digitalni jaz među spolovima je gospodarski, socijalni, društveni i kulturni problem koji treba riješiti s višerazinskim i cjelovitim politikama s obzirom na to da dovodi do sve veće neravnopravnosti među spolovima. Štoviše, neravnopravnost među spolovima treba uzeti u obzir u svim politikama i u svim područjima te bi je trebalo rješavati u njezinim najdubljim socijalnim i kulturnim korijenima.

2.2.6. Kvalitativni učinak digitalizacije na potrebne vještine također je zanimljiv iz rodne perspektive zbog toga što su žene danas više zastupljene na nekim radnim mjestima i nedovoljno zastupljene na drugima, uključujući radna mjesta u području STEM-a (znanost, tehnologija, inženjerstvo i matematika). Potrebno je poduzeti mjere kako bi se povećao broj žena u području STEM-a.

2.2.7. Međutim, ključno je prepoznati sve veću važnost mekih vještina u digitalnom dobu u svim sektorima: glavna je osobina umjetne inteligencije i interneta stvari da strojevi postaju osjetljiviji i pametniji, što dovodi do toga da ljudska radna snaga postaje nezamjenjiva jedino ako se natječe na temelju ljudskih vještina kao što su sposobnost prilagodbe na promjene i sposobnost suradnje. U današnjem društvu češće se djevojčice podučava kreativnosti, empatiji i rješavanju složenih problema nego dječake ⁽¹²⁾. Preporučuje se multidisciplinarni pristup koji objedinjuje različite aspekte inovacije (tehnološke, socijalne, kulturne itd.) u pokušaju ne samo da se suzbiju rizici, nego i da se iskoriste mogućnosti digitalizacije za žene.

2.2.8. Posebnu pozornost treba posvetiti osobama s invaliditetom, posebice ženama, čiji položaj „nije samo lošiji od položaja žena bez invaliditeta” ⁽¹³⁾. Zbog toga je važno „za žene i djevojčice s invaliditetom [...] osigurati jednak pristup različitim komponentama IKT infrastrukture i informacijskog društva” ⁽¹⁴⁾.

⁽¹⁰⁾ Vessela Karloukowska, DG-CNECT, radna skupina „Women in Digital” (Žene u digitalnom dobu), Europska komisija.

⁽¹¹⁾ Podaci Eurostata.

⁽¹²⁾ Martha Ochoa (UNi Global Union) *The path to genderless digitalisation* („Put u digitalizaciju neovisnu o rodu”).

⁽¹³⁾ Mišljenje EGSO-a „Položaj žena s invaliditetom” (SL C 367, 10.8.2018., str. 20.), odlomak 2.1.

⁽¹⁴⁾ Idem, stavak 5.3.6.

3. Digitalni jaz među spolovima u sustavu obrazovanja

3.1. **Obrazovni sustav** glavno je područje politike kojim se treba baviti. U usporedbi s 2011. broj žena koje pohađaju ustanove visokog obrazovanja u području IKT-a se smanjio ⁽¹⁵⁾. Poboljšanje digitalne pismenosti i vještina žena na svim razinama ključno je kako bi im se omogućilo da aktivno sudjeluju u razvoju društva i imaju koristi od mogućnosti koje proizlaze iz digitalizacije te kako bi se spriječilo njihovo zapostavljanje. Žene s invaliditetom trebaju imati pravo na uključivo i visokokvalitetno obrazovanje. Potrebno je ukloniti kulturne i lingvističke stereotipe tako što će se za djevojčice osigurati drugačiji uzori, osobito u medijskom sektoru. Štoviše, **alati IKT-a mogu se koristiti u podučavanju i nastavi**.

3.2. U **primarnom obrazovanju** ključno je osigurati digitalnu pismenost i obrazovanje za sve, kako bi se osigurao kapacitet za prilagodbu budućih muškaraca i žena na tehnologije koje se brzo razvijaju. Prema Programu za međunarodnu procjenu učenika (PISA), kojim se mjeri obrazovni napredak petnaestogodišnjaka diljem zemalja OECD-a, gotovo četiri puta više dječaka u odnosu na djevojčice priželjkuje karijeru u STEM-u ⁽¹⁶⁾. Prema ispitivanju EIGE-a, u cijelom EU-u od 3 % do 15 % dječaka tinejdžerskog uzrasta priželjkuje karijeru stručnjaka u području IKT-a, ali samo u četirima zemljama to isto priželjkuje od 1 % do 3 % djevojčica tinejdžerskog uzrasta. Nadalje, čak i kad su digitalne vještine mladih u EU-u jednake među dječacima i djevojčicama, dječaci i dalje imaju više samopouzdanja u pogledu svojih digitalnih vještina, što je opet problem krive predodžbe i rodnih stereotipa ⁽¹⁷⁾. „EGSO podsjeća države članice na to da je potrebno ulagati u nediskriminacijske i uključive sustave obrazovanja” ⁽¹⁸⁾.

3.3. Važno je obučiti voditelje osposobljavanja za korištenje **alata IKT-a u podučavanju**. Stavljanje težišta na djevojčice od primarne je važnosti kako bi se uklonio digitalni jaz među spolovima u samom korijenu te kako bi se promicali uključiviji i prilagođeniji sustavi obrazovanja i osposobljavanja. Digitalni alati također mogu biti korisni za smanjenje birokratskog opterećenja nastavnika i instruktora ⁽¹⁹⁾.

3.4. U **sekundarnom i tercijarnom interdisciplinarnom obrazovanju** djevojke i dalje pohađaju manje kolegija iz područja STEM-a nego dječaci: žene čine manje od 1 od 5 osoba sa završenim visokim obrazovanjem u području IKT-a ⁽²⁰⁾. **Interdisciplinarno obrazovanje i meke vještine usmjerene na čovjeka bit će također od ključne važnosti**.

3.5. **Dvojni sustav učenja te strukovno obrazovanje i osposobljavanje** (SOO) trebalo bi ojačati te uzeti u obzir pristup djevojaka tehničkom obrazovanju i učenju na radnom mjestu ⁽²¹⁾.

4. Digitalni jaz među spolovima na tržištu rada

4.1. Potrebno je poticati sudjelovanje žena na tehničkim radnim mjestima i radnim mjestima na vodećim položajima, uklanjanjem obrazovnih i profesionalnih prepreka i stereotipa. Povećana prisutnost žena u području IKT-a može koristiti tom sektoru, kao i cijelom gospodarstvu i društvu.

⁽¹⁵⁾ *Women in the Digital Age* („Žene u digitalnom dobu”), Europska komisija, 2018.

⁽¹⁶⁾ Dr. Konstantina Davaki, autorica studije *The underlying causes of the digital gender gap and possible solutions for enhanced digital inclusion of women and girls* („Temeljni uzroci digitalnog jaza među spolovima i moguća rješenja za bolju digitalnu uključenost žena i djevojčica”).

⁽¹⁷⁾ Lina Salanauskaitė, Europski institut za ravnopravnost spolova (EIGE).

⁽¹⁸⁾ Mišljenje EGSO-a „Akcijski plan EU-a za razdoblje 2017. – 2019. Borba protiv razlike u plaćama između spolova”, odlomak 4.4. (SL C 262, 25.7.2018., str. 101.).

⁽¹⁹⁾ Ekaterina Efimenko, Europski sindikalni odbor za obrazovanje (ETUCE).

⁽²⁰⁾ Vessela Karloukova, DG-CNECT, radna skupina „Women in Digital” (Žene u digitalnom dobu), Europska komisija.

⁽²¹⁾ SL C 13, 15.1.2016., str. 161.; SL C 434, 15.12.2017., str. 36.

4.2. Kako bi se prevladao digitalni jaz među spolovima na tržištu rada od primarne je važnosti uloga socijalnih partnera na razini poduzeća te nacionalnoj i europskoj razini. Socijalnim dijalogom i kolektivnim pregovaranjem mogu se predložiti prihvatljiva rješenja, vodeći računa o potrebama i poslodavaca i radnika⁽²²⁾. Povećanje broja žena u području STEM-a i na vodećim položajima također može doprinijeti smanjenju **razlike u plaći između spolova**.

4.3. Cjeloživotno učenje od presudne je važnosti za sprečavanje isključenja s tržišta rada, a to je još važnije za žene. U tome je ključna uloga socijalnih partnera.

4.4. Polarizacija tržišta rada i „ekonomije honorarnih poslova” (eng. *gig economy*): čak i kad bi strojevi mogli zamijeniti niskokvalificirana radna mjesta (manualna i intelektualna zbog tehnologija kao što su internet stvari, senzori i umjetna inteligencija), ako su ta radna mjesta nesigurna i nikakva prava nisu zajamčena, poduzećima će možda biti lakše zaposliti nisko plaćene radnike nego ulagati u nove strojeve. To već vrijedi za takozvanu „ekonomiju honorarnih poslova” (eng. *gig economy*). U tim kontekstima nije osigurana nikakva socijalna zaštita po uzoru na standardne oblike rada⁽²³⁾: zbog neformalne prirode takve vrste posla žene su izložene opasnosti od udaljavanja od tradicionalnog zapošljavanja sa socijalnim naknadama u korist honorarnog posla koji je dostupniji, a katkad i jednostavniji za upravljanje u smislu radnog vremena. Kako bi se spriječila spirala feminizacije siromaštva⁽²⁴⁾, potrebno je zajamčiti pravedne radne uvjete za sve te bi svi dionici trebali promicati model razvoja koji se temelji na brizi za zaposlenike (eng. *high-road*). Tu je uloga socijalnih partnera i kolektivnog pregovaranja ključna⁽²⁵⁾.

4.5. Tehnologija nije neutralna: iako bi softver ili algoritam trebali smanjiti subjektivnost koja je tipična za ljudske postupke ili odlučivanje, ako je u njih uvedena kulturna predrasuda (kao što je rodna predrasuda) onda će oni uvijek proizvoditi tu vrstu diskriminacije na strukturnoj (a ne povremenoj) osnovi. Zbog toga je važno da ljudi koji rade na izradi tih sustava budu što različiti. Danas žene čine samo 17 % od 8 milijuna ljudi koji rade u području IKT-a⁽²⁶⁾. Nadalje, diljem EU-a samo 20 % žena u dobi od 30 godina i više koje su završile visoko obrazovanje u području IKT-a odlučuju ostati u tehnološkom sektoru⁽²⁷⁾. **Povećanje sudjelovanja žena na tim radnim mjestima**, a time i povećanje različitosti, moglo bi doprinijeti prevladavanju pristranosti koje mogu biti prisutne u oblikovanju određene tehnologije.

4.6. Razbijanje „staklenog stropa” za digitalniji gospodarski sustav: žene čine samo 32 % vođa u gospodarstvu⁽²⁸⁾ iako je dokazano da poduzeća koja zapošljavaju žene na vodećim položajima imaju bolji stil upravljanja koji je obično „horizontalniji” i potiče raznolikost te kreativno i inovativno razmišljanje. Stoga, ako poduzeća razviju rodne politike u cilju promicanja napretka žena do najviših položaja u organizaciji, poduzeće će imati korist od toga u smislu inovacijskog kapaciteta. Ako se to primijeni u velikom opsegu cijeli bi gospodarski sustav imao korist od toga.

4.7. Europski sustav proizvodnje u velikoj mjeri čine MSP-ovi koji se suočavaju s poteškoćama kada se radi o ulaganju u nove tehnologije. Digitalne tehnologije istodobno olakšavaju mikropoduzetništvo: uz pomoć određenih digitalnih alata (kao što je e-trgovina) mikropoduzećima omogućeno je da dopru do globalnog tržišta i da, općenito govoreći, uklone prepreke u pristupu samozapošljavanju. Prema 2. studiji *European Start-up Monitor* („Praćenje europskih novoosnovanih poduzeća”), žene čine samo 14,8 % osnivača novoosnovanih poduzeća⁽²⁹⁾. Problem je povezan sa slabijim poslovnim mrežama, stereotipima i neodgovarajućom financijskom potporom. Digitalizacija može stvoriti pravo okruženje za žensko poduzetništvo. Usluge obrazovanja i potpore moraju biti zajamčene kako bi se ženama omogućilo da pokrenu vlastito poduzeće uporabom dostupnih digitalnih tehnologija.

⁽²²⁾ Mišljenje EGSO-a „Koncepti EU-a za upravljanje prijelazom u digitalizirani svijet rada” (SL C 367, 10.10.2018., str.15.).

⁽²³⁾ Mišljenje EGSO-a „Za europsku okvirnu direktivu o minimalnom dohotku” (usvajanje na plenarnom zasjedanju u prosincu) i „Pristup socijalnoj zaštiti” (vidjeti stranicu 135. ovoga Službenog lista).

⁽²⁴⁾ Mary Collins, Europski ženski lobi (EWL) (SL C 129, 11.4.2018., str. 7.).

⁽²⁵⁾ Vidjeti npr. sporazume europskih socijalnih partnera, kao i prijedlog Direktive o ravnoteži između poslovnog i privatnog života i Europski stup socijalnih prava.

⁽²⁶⁾ Vessela Karloukowska, DG-CNECT, radna skupina „Women in Digital” (Žene u digitalnom dobu), Europska komisija.

⁽²⁷⁾ Mary Collins, Europski ženski lobi (EWL).

⁽²⁸⁾ Vessela Karloukowska, DG-CNECT, radna skupina „Women in Digital” (Žene u digitalnom dobu), Europska komisija.

⁽²⁹⁾ „Žene u digitalnom dobu”, studija za Europski parlament.

5. Digitalizacija i ravnoteža između poslovnog i privatnog života

5.1. Prema studiji EIGE-a, radna mjesta u području IKT-a karakteriziraju dulji radni sati nego u drugim sektorima⁽³⁰⁾. Stoga je prvo pitanje koje treba riješiti podjela poslova skrbi između muškaraca i žena: važno je poduzeti korake prema većoj jednakosti u pogledu podjele skrbi između spolova, uključujući putem usvajanja Prijedloga direktive o ravnoteži između poslovnog i privatnog života roditelja i skrbnika⁽³¹⁾.

5.2. „Pametna rad“ i rad na daljinu često se smatraju alatima za postizanje ravnoteže između poslovnog i privatnog života, pri čemu se u obzir uzimaju rizici i mogućnosti. Ako „pametna rad“ može pomoći radnicima u upravljanju privatnim životom (osobito uklanjanjem „praznog hoda“ tijekom putovanja na posao i s posla), činjenica je i da u slučaju lošeg upravljanja „pametnim radom“ ono može dovesti do nestanka granica između skrbi, rada i slobodnog vremena. „Pametnim radom“ mora se upravljati putem posebnih kolektivnih sporazuma poduzeća radi prilagodbe kulturnom kontekstu, sredstvima proizvodnje i organizaciji rada. Dugoročno, „pametni rad“ također može promijeniti način života ljudi u gradovima (i ruralnim područjima) i društvenim područjima.

5.3. Digitalni alati također mogu predstavljati priliku za one koji su isključeni iz tržišta rada. Ti alati također mogu olakšati sudjelovanje žena na tržištu rada. Međutim, žene s invaliditetom u mnogo su većoj mjeri isključene iz tržišta rada⁽³²⁾. Stoga je važno provesti Konvenciju UN-a o pravima osoba s invaliditetom (UNCPRD)⁽³³⁾.

6. Digitalizacija javnog sektora

6.1. Zbog duljeg očekivanog životnog vijeka i niske stope nataliteta, europsko stanovništvo stari, a teret skrbi koji nose sredovječne žene se povećava. Iako je od ključne važnosti postići jednakost u pogledu podjele skrbi između spolova, također je važno prepoznati da digitalizacija, posebice robotika, u javnom sektoru predstavlja izvrsnu priliku za poticanje sudjelovanja žena na tržištu rada i pomaganje ženama sa svim njihovim obvezama skrbi.

6.2. Robotika može automatizirati ili, što je još važnije, olakšati neke od najtežih zadataka skrbi (kao što je pomicanje osobe s invaliditetom), pomoći u rehabilitaciji ozlijeđenih ljudi, spriječiti bolesti itd. Te tehnologije mogle bi poboljšati kvalitetu života cijelog društva, posebice žena, kao i njihovo sudjelovanje na tržištu rada na dva načina: mogle bi olakšati rad u sektoru usluga osobne njege u kojem su žene u velikoj mjeri zastupljene te bi mogle koristiti ženama koje pružaju neplaćenu skrb, ali samo ako su te tehnologije dostupne i zajamčene svima kojima su potrebne.

6.3. Digitalne tehnologije također bi mogle znatno utjecati na sve birokratske postupke povezane s javnim uslugama. Neke zemlje već primjenjuju takve vrste tehnologije u velikom opsegu, čime stvaraju jedinstven digitalni identitet za sve postupke povezane s javnim sektorom (porezi, zdravstvena skrb, obrazovanje itd.). Širenje tog procesa moglo bi poboljšati kvalitetu života, ali je također važno biti svjestan rizika koji su povezani s kontrolom podataka, privatnošću i etikom koje provodi jedan dionik (i spriječiti ih) (čak i ako je taj dionik javno tijelo)⁽³⁴⁾.

6.4. Javne uprave trebale bi pripremiti proračun koji uzima u obzir spolove za sve usluge i aktivnosti u cilju promicanja jednakosti i razmatranja učinka politika na žene. Svaku odluku o ulaganjima trebalo bi donijeti uz uključivanje načela ravnopravnosti spolova u trima područjima: ravnopravnosti spolova na radnom mjestu, pristupu kapitalu za žene i proizvodima i uslugama koji koriste ženama.

⁽³⁰⁾ Lina Salanauskaitė, Europski institut za ravnopravnost spolova (EIGE).

⁽³¹⁾ COM(2017) 253.

⁽³²⁾ Mišljenje EGSO-a „Položaj žena s invaliditetom“ (SL C 367, 10.8.2018., str. 20.), odlomak 5.4.1.

⁽³³⁾ Mišljenje EGSO-a „Položaj žena s invaliditetom“ (SL C 367, 10.8.2018., str. 20.), odlomak 1.2, Konvencija UN-a o pravima osoba s invaliditetom.

⁽³⁴⁾ *Digital Public Services (e-Government and e-Health)* – „Digitalne javne usluge (e-uprava i e-zdravstvo)”.

6.5. Iako je u nekim zemljama digitalizacija javnog sektora već uznapredovala, u drugima taj postupak tek počinje i to bi mogla biti prilika za osposobljavanje i zapošljavanje osoba u javnom sektoru, uzimajući u obzir rodnu perspektivu.

6.6. Kako bi se razvila digitalizacija, na raspolaganje je potrebno staviti potrebnu infrastrukturu kao što su širokopojasni pristup internetu, mreža 5G itd., bez geografske diskriminacije.

Bruxelles, 19. rujna 2018.

Predsjednik
Europskog gospodarskog i socijalnog odbora
Luca JAHIER
